Вольга КАРАТКЕВІЧ

КАРОТКІЯ АПАВЯДАННІ

Вольга Караткевіч нарадзілася 1 кастрычніка 1966 года ў Камсамольску-на-Амуры. Сярод прафесійных інтарэсаў — гарманічнае развіццё, асобасны рост, узаемаадносіны дарослых і дзяцей, бізнес-адукацыя. Аўтарка шматлікіх кніг і тройчы маці. Жыццёвае крэда — «Дарогу адолее той, хто ідзе!»

ВАРОНА І БЕЛЫ КОЛЕР

«Чаго скрывіліся? Сама ведаю: нічога добрага вы не скажаце! Так! Я, Варона, сцягнула гэтую скрыначку. Ну і што! Паспрабуй тут стрымацца! Сядзяць пад дрэвам два разумнікі і тыркаюць па клетачках нейкімі цацкамі. Збоку паглядзець — смешна! Сядзяць, патыліцы паціраюць, крэхчуць. І часу на гэта не шкадуюць!

А я ж, пакуль яны з той скрыначкай гулялі, столькі спраў зрабіла! На памыйніцы была? — Была! Раз! Дарэчы, там сёння нічога цікавага няма! Каля крамы пачаставалася, вох і пашэнціла мне! — Два! Вяроўку сцягнула, мне таксама яна патрэбная! — Тры! На балконе кавалачак сала з’ела, а што, няхай не вісіць, дзе не трэба! — Чатыры! А гэтыя ўсё сядзяць! Дзіўна, дарослыя, а паводзяць сябе, як маленькія дзеці. Дык дзеці і то, мабыць, разумнейшыя. У тых хоць цацкі рознакаляровыя, ёсць на што паглядзець. А ў гэтых?! Толькі два колеры: чорны і белы. Але вось цікава: чаму той, хто чорны бок выбраў — павінен толькі чорнымі гуляць?

Не крывіцеся! Гэтыя два разумнікі самы вінаватыя! Склалі свае цацкі ў скрыначку і сышлі! А скрыначка засталася… Я так разумею: калі што засталося без нагляду, то гэта ўжо непатрэбна. Інакш, навошта б пакідалі? Не ведаю, як вы, а я, напрыклад, свае рэчы хаваю ад чужых вачэй як мага далей! Гэта ж маё! Навошта, каб хтосьці бачыў маю ўласную маёмасць?

Не крывіцеся! Хіба тое, што без нагляду, нельга зрабіць сваім? Асабліва, калі вельмі цікавае! А-а-а, маўчыце… Вось, вось! Напэўна, шмат хто ўзяў бы — толькі дай магчымасць. Так? Але вы пра гэта не кажаце, саромеецеся. А вось я кажу!

Зараз расстаўлю гэтыя цацкі і пачну гуляць. Чорныя, белыя… Але ўсё ж такі, калі я чорны колер маю, дык чаму ўсе мае хады павінны быць чорнымі? А раптам я ў душы лебедзь белая? Як убачу іх у небе, дык, здаецца, крыламі б узмахнула і — за імі. А што? Ляціш, з вышыні на ўсё паглядаеш… Вольнае паветра! Прыгажосць!

Кажуць, таму, хто белы колер мае, цяжкавата прыходзіцца… Яно так. Калі часам запэцкаешся, адразу бачна.

Мне лягчэй. А яшчэ кажуць: не могуць яны, лебедзі, адзін без аднаго. Вернасць нейкая ў іх… Можа, і так. Напэўна, белае да белага цягнецца. Мы, вароны, таксама, ледзь што — адразу да кучы! І мы, вядома, лятаем! Толькі лебедзі — вышэй… Я неяк чула: іх там, на гэткай вышыні, каханне трымае… Прыгожа гучыць, як казка. Але, відаць, не кожны на гэта здольны. Бо лебедзяў на свеце няшмат, а нас, варон, вунь колькі! Нічога, што высокага палёту няма, усё адно: жывём! Часам вельмі добра жывём!

Штосьці я не пра тое. Ну вось, усе цацачкі на дошчачцы ў парадачку стаяць. Пачну я! Як там у гэтых разумнікаў было? Адзін крок, другі… А што, калі я з белага боку пачну? Так… І вось так… Не… Цяжкавата белымі… Са сваімі лягчэй! Сапраўды зручней. Свой колер — ён і ёсць свой. Ужо прызвычаілася. А можа, калі мне пёры пачысціць, я б святлейшая стала?

Ведаеце, аднойчы крумкача бачыла… Белага! Адкуль ён, не ведаю… Але зусім белы! Я ў яго запыталася, чаму ён такі. Усміхнуўся… Кажа: “Я раней таксама чорны быў”… Вось і я думаю, калі мне памыцца, можа, белай зраблюся? Хаця б трошкі… Калі чорнай кучай ляціш, яно добра, разам мы — сіла, але ж, калі сам-насам застанешся — цяжкавата толькі чорны колер на сабе бачыць… Я тады ў белага крумкача спытала, што трэба зрабіць, каб такім стаць? Ведаеце, што ён мне адказаў? Душу трэба памыць, тады і пасвятлееш… Не! Не зразумела гэтага… Як яе памыеш? Чым? Ды і дзе тая душа? Кажуць, душа баліць… Часам забаліць недзе вось тут, зашчыміць, быццам хтосьці прыціснуў. Можа, тут яна? Чаму баліць? Ды як яе памыеш? Не, нешта гэта занадта складана… Трэба жыць прасцей! Заўтра сцягну тую бялюткую хустачку, што на трэцім паверсе вісіць, прыкрыюся. А калі сваіх убачу, дык здыму і пад крыло схаваю, і зноў — свая. А таго белага крумкача чорныя сваім так і не прызналі, хаця і не кранулі — баяліся. Незвычайны ён… Але дужы… Вельмі дужы… Мне б так… Але навошта? Гэта ж цяжка заўсёды белым быць… Сваіх пакідаць не хочацца, ды і боязна неяк. Не, няхай лепей хустачка будзе.

Чорныя, белыя… Ніякага выбару! Усяго толькі два колеры! Альбо ты такі, альбо другі. На жаль, сярэдзіны няма! Вось гульня! І хто яе прыдумаў? Напэўна, не дурнем быў: столькі разумнікаў над гэтай дошчачкай галовы ламаюць? Цікава, пра што яны думаюць? Можа, хто з іх дужэйшы: чорныя ці белыя? Ці, можа, дзе душу памыць?

Хто дужэйшы: чорныя альбо белыя… Па-рознаму бывае. Колькі ж разоў сама бачыла! Але, ведаеце, калі белыя дужэйшыя, мне заўсёды радасна, дарма, што сама чорная.

Малюнак ***В. І. ПУЗАНКЕВІЧА.***

Я ў тыя хвіліны адразу лебедзяў згадваю. Ляцяць яны высока-высока… Э-э-х… Нічога. Я вось гэтую дошчачку схаваю, каб тыя разумнікі яе не забралі… Няхай не пакідаюць без нагляду. А мне таксама трэба… Можа, і я калі-небудзь белымі згуляю…»

КОТ І ВОЛЬНАЕ ЖЫЦЦЁ

«Зноў гэтыя паскуднікі прыбягалі! Цьфу! Гідота! Маленькія, калматыя, лапкі крывенькія, поўсць скамячаная. І ўсё туды ж! Я ім спачатку спрабаваў растлумачыць: не чапайце — гэта ўсё маё! Пакуль з адным разбіраўся, другі з-пад самага носа сцягнуў смачны кавалачак… М-м-да, што не кажыце, выхаванне. Калі яго няма, дык нічым не заменіш. А якое ў гэтых выхаванне! Адкуль? Адным словам, басота… Да таго ж, мяне абразілі, я потым адказаў ім, але кавалачка таго шкада… Неблагі кавалачак быў… Мабыць, гаспадыня нечая памылілася, ды не туды яго…

Што вы на мяне пазіраеце? Прыгожы? Сам ведаю, што прыгожы… Я Кот пародзісты. Самі ж бачыце. Спінка, вушкі. Ну і гэтак далей. М-м-да… Высакароднасць, ведаеце, паўсюль бачная.

Здзівіліся, чаго я тут? Сам не разумею, як тут апынуўся… Не, не! Я не шкадую! Вядома, пах не надта прыемны. Парфумы на памыйніцы няма, але ж затое — свабода! Што хачу, тое і раблю!

Вось кажуць, прыгожае жыццё… А якое яно прыгожае? Вы ведаеце? Па мне, няхай на памыйніцы, але каб ніякіх абавязкаў не мець! Вось гэта прыгажосць. Так, так! Нікому, ніколі, ні ў чым не хачу быць павінным. І маё, прабачце, не чапайце! Бо яго я сам здабыў! А дзе і як, гэта мая справа!

Жывеш і ведаеш, што гэтая частка прасторы і тое, што ў ёй — належыць толькі табе. Няхай нават з не надта прыемным пахам… Асалода! Хачу, з’ем вунь тое, што збоку вісіць, хачу не… Мая справа і ўсё тут! А можа, пачакаю, калі яшчэ нешта смачнае сюды трапіць. А гэтых паскуднікаў я больш не пушчу! Што мне да таго, што яны малыя і есці хочуць? Гэта іх праблемы. Кожны сам па сабе!

А ўвогуле, выхаванасць ніколі не перашкодзіць. Вунь учора нейкая кабета з торбай ішла. А я побач, вось вам: паглядзіце — прыгажун! Спінку выгнуў, замуркатаў! Вочы прыжмурыў, а сам паглядаю, што яна з крамы нясе. Божухна! Каўбаска! Як я стараўся! Не дарма, кажу я вам! Не дарма…

Мне той кавалачак, які гэтыя паскуднікі сцягнулі, не патрэбны, бо ўчарашняя каўбаска пад той скрыняй засталася, але гэта маё! Таму, выбачайце, даражэнькія, не дам! Вось толькі з вераб’ямі б яшчэ разабрацца. Таксама паскуднікі! Ніколі не запытаюцца… Паспрабуй зłаві, калі іх шмат. Адно толькі засталося: хаваю далей.

Я на гэтай памыйніцы ўжо даўно жыву, таму, перш чым штосьці ўзяць — спытайце дазволу. Можа, і прэзентую… Не, што не кажыце, а вольнае жыццё — гэта асалода… І як я толькі раней цярпеў? Туды нельга, сюды таксама. А тут усё, што захочаш, можна! Хачу спяваю, хачу маўчу. Каго хачу запрашаю ў госці. Толькі, калі ласка, вось сюды нельга і туды таксама… Без дазволу нічога не кранайце! Праўда, апошнім часам нешта наведвальнікаў паменшала… Яно, вядома, у кожнага сваіх спраў хапае… М-м-да…

Уначы дрэнна спаць стаў. Усё думкі, думкі. Ведаеце, што мне ў маёй гаспадыні падабалася? Не здагадаецеся ніколі! Не-не, не здагадаецеся… Ведаць, калі ў яе баляць ногі! Мы, каты, гэта не проста адчуваем, а лекарскія здольнасці ў гэтай хваробе маем! Так! І я таксама маю. Дык вось, я ведаю, што ў яе ногі баляць і моцна баляць, але не іду! Чакаю. Пакуль сама пакліча. Дачакаюся… Як пачую: “Кіці,

кіці...", дык толькі тады падыду павольна і сяду ёй на калені. Падрапаю кіпцямі, памуркачу, ведаю, што ёй лягчэй. А мне ж таксама добра, бо гэткая цеплыня агорне, што нават засынаю часам. А гаспадыня мая, уявіце сабе, не варухнецца, будзе сядзець на месцы, чакаць, пакуль я не прачнуся. Даўно я ад яе сышоў… Неяк бачыў: ходзіць па вуліцы, шукае… "Кіці, кіці…", — кліча. Напэўна, ногі зноў баляць… Я, можа, і не сышоў бы адтуль, каб мне дазволілі жыць так, як я хачу…

Не, вы толькі паглядзіце! Зноў драбнота махнатая цягнецца! Божухна! Якія ж яны худыя! Можа, ім сваю каўбасу аддаць?»

ПАЦУК І ХВОСТ

«Я вось пра што часта думаю: патрэбна мне, Пацуку, святло, ці не? На сонца выйсці ці тут застацца?

Бачыце, Матыль паляцеў! Нічога сабе… Прыгожы! Рознакаляровы, лёгкі… Прывітанне! Не пачуў. Вядома, высока… Добра яму… Крылцы танюткія. Да святла паляцеў, да сонца…

Але кожнаму сваё. Чаму? Я так разумею: калі ты яркі, цябе адразу бачна. Так? Так. А калі ты шэры, можна што-небудзь зрабіць ціхенька і знікнуць. Ніхто цябе і не заўважыць! Вось толькі хвост часам замінае. Учора залез у скрыню з мукой, схаваўся. Заўважылі! Хвост звонку застаўся! Здраднік! Ледзь уцёк… Зірнуць на яго гідка… Дарма, што свой. Нават поўсці на ім няма. Хаця б танюткі быў, як у мышы, тады яшчэ цярпець можна… Дык не! Тоўсты і вялікі! Гэта ж сапраўдны здзек, а не хвост! Бачыце, ён жа ў тры разы даўжэйшы за мяне! Каб хто купіў, я бы прадаў! Скажаце, здурнеў? Можа, і так… Можа, і здурнеў… Але часам ад уласнай шэрасці на сценку лезці хочацца. А што? Некаторыя мае браты гэтак і робяць… Але досыць пра гэта…

Я вось чаму пра святло думаю: мне сон сёння прысніўся! Сам пра сябе сон бачыў! Во як у жыцці бывае! Рознакаляровы сон… Думаеце, калі шэры, дык і сны шэрыя павінны быць? Не-е… Я ў гэтым сне ледзь сябе пазнаў! Цуд! Не горшы за Матыля! У палосачку, нібы тыгр, толькі палосачкі гэтыя рознакаляровыя, быццам вясёлка. Ажно сэрца зайшлося ад уласнай прыгажосці. Азірнуўся — хваста няма! Знік! Тут прылятае да мяне Матыль і кажа: "Ты не пацук! Ты сапраўдны Матыль!" Як пачуў я гэтыя словы, так лёгка зрабілася… Узмахнуў лапкамі раз-другі і — паляцеў! Узняўся ўслед за Матылём вышэй за аблокі. Назад вяртацца не хочацца: гэтак добра там, наверсе, без хваста.

Доўга мы ляталі, а як на зямлю селі, азірнуўся: зноў хвост са мною — тлусты, цяжкі, шэры… Я Матылю кажу: "Што трэба зрабіць, каб хвост знік?" Дык ведаеце, што ён мне параіў? Ні за што не здагадаецеся! Ён кажа: "Жыві так, каб ён табе не замінаў". Вось і зразумей! Мой хвост мне не замінае толькі тады, калі я ніякай шкоды не раблю, ні ад кога не ўцякаю. Бегаю ў сваё задавальненне… Часам нейкае насенне знойдзецца, з'ем і добра. Ведаеце, мне ў гэткія моманты хвост дапамагае на задніх лапках стаяць, каб да нейкай сцяблінкі дацягнуцца. Я Матылю кажу: "Цяжка жыць, калі поўсць шэрая". А ён смяецца ў адказ: "Хіба яна ў цябе шэрая? Не! Яна ж у цябе на сонейку срэбраная. Паглядзіш, як зіхацець будзе". Здзівіўся я: "Дык чаму я цяпер такі?" А ён, ведаеце, што мне адказаў? "Ты, — кажа, — у цемры сядзіш, таму і шэры. Выйдзеш да святла і сам убачыш, як твой колер зменіцца!" Вось вам і сон…

Дык я ўсё думаю: патрэбна мне тое святло ці не? На сонца выйсці ці тут застацца?»

ВУСЕНЬ І ЛІСТОТА

«Ды не турбуйцеся вы! Не піхайцеся! Усім месца хопіць! Чаго лемантуеце, хіба гэты лісцік апошні? Калегі! Каторы раз вас папярэджваю: прытрымлівайцеся правіл паводзін! Паважайце адно аднаго! Супакойцеся, калі ласка, інакш, усе разам звалімся ўніз! Што, усё адно? Застанецеся без ежы, будзе вам "усё адно"!

Ці варта паўзці ўсім у адным кірунку! Што? Я самы разумны? Дзякуй! Тады выходзіць, што вы не? А-а-а! І вы таксама? Калі так, дык азірніцеся: ежы хопіць на ўсіх, яшчэ і застанецца. Што? Не застанецца? Паглядзіце, на якім дрэве мы сядзім! Колькі на ім лістоты! Што? Не хопіць?

Супакойцеся! Каторы раз кажу… Есці моцна хочацца? Дык хто вам не дазваляе есці? Толькі не піхайцеся. Хіба вы адны на гэтым свеце? Што? На астатніх вам… Гэта дарэмна… Дарэмна, я вам кажу! Так нельга! Зараз звалімся ўсе! Што рабіць? Паціху распаўзацца ў розныя бакі! Так, так! У розныя, кажу вам! Нельга цягнуцца ўсім разам. Мы ж толькі шкоду робім! Каму? Самім сабе! Азірніцеся і рухайцеся туды, куды кожнаму трэба. Яшчэ раз папярэджваю, не замінайце адно аднаму! Не трэба! Што? Паўсюль трэба? Не, даражэнькія. Так нельга. Інакш застанецеся зусім без ежы… Так, так! Зусім… Вы паглядзіце на мяне. Я перапаўзаю на другі лісцік.

Эй! А вы куды? Хіба я вас з сабою запрашаў? Не! Вы, калі ласка, спыніцеся, вам у іншым кірунку. Што? За мной лягчэй? Так нельга! Дзе ваш розум? Што? Няма калі ім карыстацца? Чаму? А-а… Есці трэба… Э-э-х! Я ж вам казаў…»

ЧАЛАВЕК І САБАКА

Чалавек

«Зноў сядзіць… Ужо колькі дзён яго бачу! Збоку паглядзець — жывая гурбачка: зусім снегам занесла. Учора паклікаў, а ён нават не варухнуўся.

Цікавае стварэнне. Стварыў Бог сабаку і загадаў: служы! Так, мабыць, кажуць? Каму служы? Вядома каму — мне! Ча-ла-ве-ку! А што! Ён — сабака. Я — Чалавек! Усё як мае быць!

Але чаго ён тут сядзіць? Мо занадта злосны быў: пакусаў кагосьці, дык з дому прагналі? А можа, еў зашмат? Вялікі, паспрабуй пракармі! Тут самому… хаця б з голаду… Э-э-х! Жыццё!

Вочы ў яго нейкія… Не сумныя, не! Нават і не ведаю, як сказаць. Чалавечыя… Як глянуў у іх — дрыжыкі па спіне. Як у люстэрку сябе ўбачыў. Часам здаецца, сам сеў бы, як той Сабака, і пaглядаў бы на людзей. Можа, і брахаў бы на іх часам. Кусаць то не… А можа, кагосьці і куснуў! Цікава… Ты сядзіш, а паўз цябе, быццам у кінастужцы: усе некуды бягуць. Усім чагосьці трэба. Вядома чаго, грошай! Чым больш грошай, тым больш свабоды! Хіба не так? Так! Без грошай сядзіш, быццам на ланцужку. Як зашморганы цюцька. А з грашыма — ого-го! Лабрадор! Або як іх там… Ай, якая розніца! У каго яны ёсць, той і пароду мае!

Вось гэткае жыццё… Сабачае… Сабака, павінны мне, Чалавеку, прыслугоўваць. Я ўчора яму кавалак хлеба кінуў, а ён не ўзяў! Уздыхнуў толькі… Ну і дурань! Няхай сядзіць…»

Сабака

«Зноў ён тут прайшоў… Ужо які раз бачу! Колькі дзён усё ходзіць, ходзіць. Збоку паглядзець, не стары яшчэ, але ледзь ногі цягне. Напэўна, цяжка яму… Мо

хворы? Ды не, з выгляду нічога… Сёння спыніўся, усміхаецца, а ў самога вочы сумныя… Нічога не сказаў. Далей пайшоў…

Цікавае стварэнне — Ча-ла-век! Я, Сабака, павінны яму, Чалавеку, служыць… Чалавек — гаспадар, а я абавязаны ахоўваць яго і яго маёмасць. Навошта? Ад каго? Ад гэткіх жа, як ён? У тых на службе таксама павінны быць мы. А калі што не так? Нам, сабакам, тады што рабіць? Ведаю што: "Узяць! Кусі!" Ужо праходзілі… Больш не хачу!

Я Чалавеку сябрам быць хачу! Так! Сябрам… Калі адно аднаму ў вочы зірнеш і ўсё адразу зразумееш. Гэта ж, як дыхаць… Каб жыць і ведаць, што камусьці патрэбныя не толькі твае іклы, але і ты сам, нават без хваста…

Гэта ж шчасце, калі ў гэтым жыцці ты яшчэ камусьці патрэбны! Як сябра, як Сабака — Чалавеку. Я яму, а ён мне…

А ўчора ён мне кавалак хлеба кінуў… Гэтак есці хацелася! Жах! Я калі той кавалачак убачыў, задрыжаў, ледзь не здурнеў ад водару! Страўнік скруціла… Але не ўзяў! Калі б ён, Чалавек, хаця б не з рукі, а побач той хлеб паклаў… Дык не… Кінуў! Быццам я сэрца не маю… Я тую ежу ўжо даўно сам бы сабе знайшоў! Э-э-эх! Напэўна, я не Сабака, а дурань, што столькі часу сяджу і чакаю…»

Чалавек

«Сядзіць… Да гэтага часу сядзіць. Нават з месца не сышоў… Можа, чакае кагосьці? І столькі дзён! Схуднеў… Скура абвісла. Вунь той хлеб, што ўчора кінуў, так і ляжыць… Не ўзяў… Вочы ў яго вялікія, прыгожыя, толькі глядзець цяжка: сэрца шчыміць…

Я яго сёння паклікаў: "Гэй, Сабака? Чаго сядзіш?" Хвастом завіляў! Хіба зразумеў? Ды не! Голас ласкавы пачуў і ўзрадаваўся.

Усё, як у нас, людзей: калі хто прылашчыць, дык ужо і рады, ляціш, быццам шчанюк гарэзлівы, ног пад сабой не адчуваеш. Здаецца, сэрцам увесь свет абдымаеш! Потым цябе, як Сабаку, пасадзяць на ланцужок або вяровачку, або пад замочак і цю-цю… Цюцька! Сядзі і прыслугоўвай!

Э-э-х, жыццё чалавечае — жыццё сабачае… Паўсюль адны ланцужкі! Схавацца б туды, дзе іх няма! Ды дзе там! Не атрымліваецца! Лепей ужо самому той ланцужок у руцэ трымаць. Здаецца, некаторыя на сабе нават не заўважаюць. Мо на гэтага накінуць? Ці пойдзе?»

Сабака

«Зноў побач прайшоў. Сабакам назваў… Дзякуй. На самай справе ў мяне сваё імя ёсць. У яго, напэўна, таксама павінна быць… Цікава, як яго клічуць? Каб ён мяне па імені паклікаў… Напэўна, тады пабег бы за ім хоць на край свету! Але што ж, дзе тут…

Што нам, сабакам, трэба? Костку? Не! Гэта яны, людзі, так думаюць. Мы, сабакі, без гэтага абысціся можам! Самі знойдзем, калі трэба. Нам цёплыя рукі патрэбныя! Толькі хто пагладзіць, слова добрае скажа — сэрцам увесь свет абдымеш, ляціш, быццам шчанюк гарэзлівы! Дык не! Яны, людзі, усё пра ланцужок мараць… Хіба можа быць сябрам той, хто цябе на ланцужку трымае? Ніколі! На ланцужку трэба трымаць свае жаданні, а не тых, у каго сэрца ёсць! Яны, людзі, упэўнены, што мы, сабакі, іх хітрыкаў не бачым! Вунь учора адзін трох выгульваў! Дык сам заблытаўся ў сваіх ланцужках… А сабакі ад яго збеглі. Кожны па сваіх справах. Шкада яго…

А гэты Чалавек усё ў вочы мне глядзіць. У яго вочы вялікія…

Што значыць наша, сабачая, вернасць? Ісці па жыцці разам з Чалавекам! Але калі цябе не вядуць, а ты ідзеш сам, побач, без прымусу! Гэта ж свята сэрца! Ідзеш

і ведаеш, што пойдзеш са сваім сябрам па ўсім свеце. Не пытаючыся: ці ёсць у яго ў кішэні хлеб, ці лёгкае падарожжа, ці будзе цёплы прытулак? Не, ён не разумее…

Цёпла там, дзе ёсць любоў, а калі яе няма, там толькі холад. Цяпер таксама холадна стала… Цёмна… Пайду я… пагрэюся недзе. Не ведаю, ці вярнуся…»

Чалавек

«Няма… Столькі дзён сядзеў, а сёння няма! З самага ранку хацеў назваць яго па імені. Мне здаецца, я яго ведаю…

А я ж заўсёды марыў пра Сабаку! Чамусьці сёння сярод ночы прачнуўся і ўзгадаў сваё дзяцінства, нават тое імя, якое хацеў даць тады свайму Сабаку! Зазбіраўся было ноччу прыбегчы, а потым вырашыў: чаго турбавацца? Дарма… Куды ён падзеўся?

Калі маленькім быў, усё чакаў Карлсана. Каб той прынёс мне шчанюка. Колькі разоў за дзверы выглядваў у дзень нараджэння! Бацькоў прасіў… Казалі: “Нельга! Шмат поўсці!”

Здаецца, я ўсё пра сабак ведаю! Смешна сказаць! Хадзіў на курсы сабакаводаў! Куды ён сышоў?

Чаму я марыў пра сабаку? Чаму… Хацелася, каб побач быў верны сябра. Каб вяртацца дамоў і ведаць, што цябе там заўсёды чакаюць! Бачыць радасць у вачах толькі ад таго, што ты стаіш на парозе. Нават, калі ў кішэні нічога няма!

Штосьці я ўсё пра сябе. Вядома, кожны хоча быць шчаслівы. І Сабака таксама. Інакш, чаму ён без прымусу сядзіць тут? Ніхто нікому не павінны прыслугоўваць! Што мне трэба? Шчасце. Вось таму я і сыходзіў на гэтым прыпынку?

Шчасце — гэта калі адчуваеш, што мы патрэбныя адно аднаму. Усе, у каго сэрца ёсць, гэтага шукаюць. Ва ўсім свеце… Нельга нам адно без аднаго… А дзе тое шчасце можна набыць? Нідзе яго не купіш! Няма гэткіх грошай ва ўсім свеце! Шчасце на ланцужку побач з сабой не павядзеш! Яно, як паветра свежае, ёсць і ўсё, а калі яго не хапае — дыхаць цяжка.

Няма майго сябра… Нават слядоў на снезе не засталося… Некуды падаўся… Мо хто іншы яго да сябе забраў? Не… Гэты пойдзе толькі сам… Сабака ўпарты, яго і з ланцужком не забярэш.

Ланцужкі, ланцужкі… Усё жыццё баімся ланцужкоў, але звязваем сябе імі! Каму яны патрэбныя? Нікому! Нават Сабаку! Вось і ўсё!

Сышоў мой сябра… Стаміўся… Холадна… Хлеб мой есці не стаў. Яно, вядома, парода… Сяду вось тут, дзе ён быў… Буду чакаць… Можа, вернецца?»

БЛІСКУЧЫ ЦВІК

«Э-э-х!», — зноў пачулася над старой дошкай…

Цвік падумаў і ціхенька падаўся ўверх. Узняў над дошкай сваю бліскучую галоўку, азірнуўся і пасунуўся крышачку яшчэ. Выцягнуўся, паглядзеў вакол сябе: «Цікава…»

— Вунь, глядзі, зноў вылез, — пачуў ён.

Побач незадаволена заварушыліся ў дошцы іншыя цвікі.

— Усё яму нешта трэба! — пакруціў іржавай галавой адзін з іх.

— Няхай лезе! Зноў атрымае тое ж, што столькі разоў атрымліваў… — з’едліва хіхікаючы, адказаў яму другі, што, скруціўшыся ўбок, ледзь трымаўся за самы ўскраек дошкі.

— Ці праўду я кажу? — запытаўся ён у гэткіх жа іржавых цвікоў, што невядома калі і дзеля якой патрэбы былі панабіваныя ў старое струхнелае дрэва.

— Так, так! — пачулася з розных бакоў.

Іншыя цвікі, што шчыльна сядзелі побач, стаміліся ад уласнай зайздрасці, пагля-

даючы на тое, як зіхаціць на сонцы іх сусед, і таму стрымацца таксама не здолелі:

— А ўчора ён гэтак пхнуўся, што ледзь мяне не зачапіў!

— Дык табе нічога, а на мяне ад яго цень падае!

— Што цень, ад яго бліскучай галавы-капялюшыка свая галава баліць!

— А я кажу, даражэнькія, добра, калі яго зноў гэтак жа, як раней, пачастуюць!

— Так, так! Праўду кажаце!

— Меней трэба блішчаць!

Цвікі бухцелі, скардзіліся на сваё іржавае жыццё, а іх бліскучы сусед з цікавасцю разглядаў тое, што бачылася з вышыні ягонага росту.

— Калі б мы ўсе гэтак павылазілі, хто б у дошцы застаўся? — пачуў ён чарговы папрок знізу.

Бліскучы Цвік паглядзеў у той бок і ласкава ўсміхнуўся:

— А нашто яна вам патрэбная?

Ад пачутага цвікі так захваляваліся, што некаторыя паспрабавалі ўзняць вышэй свае галовы.

— Як гэта навошта?!

— Вунь які разумнік знайшоўся!

— А як жа яна без нас?

— У нас, цвікоў, жыццё гэткае!

Колькі б яшчэ працягваліся нараканні цвікоў на іржавае жыццё ды бліскучасць суседа — невядома, але, калі насельнікі старой дошкі ўбачылі малаток — гэтак моцна ўціснуліся ў яе, што на тым месцы, дзе тырчалі іх галовы, з'явіліся дзіркі!

Малаток згледзеў бліскучы Цвік, уздыхнуў і спытаў:

— Зноў?

— Так!

— Навошта?

— Дык цікава ж! Не ўсё ж у дошцы сядзець, — азірнуўся навокал Цвік і прамовіў: — Я разумею. У цябе праца такая, але я з кожным разам нешта новае заўважаю. Ты прабач, я на месцы сядзець не ўмею!

— Трэба сядзець! Усё павінна быць раўнюткім.

Малаток уздыхнуў і ўжо ў які раз цюкнуў па бліскучай галоўцы.

— Дзякуй табе, — пачуў ён ужо знізу.

Малаток здзіўлена нахіліўся і спытаў:

— Гэта за што?

— За дапамогу.

Малаток ад нечаканасці ажно ўгнуўся:

— Якую дапамогу?

Бліскучы Цвік крышачку ўзняўся над дошкай і весела засмяяўся:

— Дзякуючы табе, бакі мае сталі гладкія.

Малаток падумаў і згадзіўся:

— Так!

— А таму мне вельмі зручна будзе высунуцца, калі ты зноў пойдзеш па сваіх справах!

— Дык я ж вярнуся! Сядзеў бы ўжо! — здзівіўся Малаток, азірнуўся навокал і ўбачыў насцярожаныя позіркі астатніх цвікоў, што дзе-нідзе пачалі таксама ўзнімацца над струхнелай старой дошкай. Ён пастаяў крышачку, падумаў, але нічога вартага ў яго галаву больш не прыйшло. — Колькі вас тут, а мне даглядай за ўсімі! — уздыхнуў і пашкандыбаў прэч.

Цвікі яшчэ доўга шэптам абмяркоўвалі, калі ж Малаток вернецца зноў? А бліскучы Цвік тым часам у каторы ўжо раз узняў сваю бліскучую галоўку…

«Э-э-х», — зноў пачулася над старой дошкай…